

Woeste Route Salland

Waar: [De Sprengenberg](#)

🕒 5 uur 26 🚶 16,3 km

Over de route

Stevige schoenen aan, rugzak om en wandelen maar! Een ruige dagwandeling over het heuvelachtige en zeer afwisselende en monumentale Landgoed De Sprengenberg, onderdeel van Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug Twents Reggedal. Met een leuk uitstapje over het Sallandse platteland.

Deze gevarieerde wandeling brengt je naar alle afwisseling die de heuvelrug te bieden heeft. Van weidse vergezichten naar de beslotenheid van het bos. Van hoog naar laag. Van droog naar nat. Van vroeger naar nu. En langs alle natuurlijk rijkdom die zich daar ontwikkeld heeft op akkers, in het bos, op de hei en in het water.

De route is niet bewegwijzerd. Je volgt grotendeels bestaande routes. Op cruciale punten geven we dikgedrukt route-instructies. Bij het laatste deel van de route in het buitengebied volg je de routebeschrijving (hier loopt geen route). Afhankelijk van de looptempo en duur van je pauzes ben je 5 à 6 uur onderweg.

Let op: deze avontuurlijke tocht bevat een paar steile hellingen. Honden mogen aangelijnd mee. Je komt door het begrazingsgebied van de Schotse hooglanders.

De route start bij parkeerplaats De Sprengenberg. Hier schuin tegenover ligt Herberg De Pas

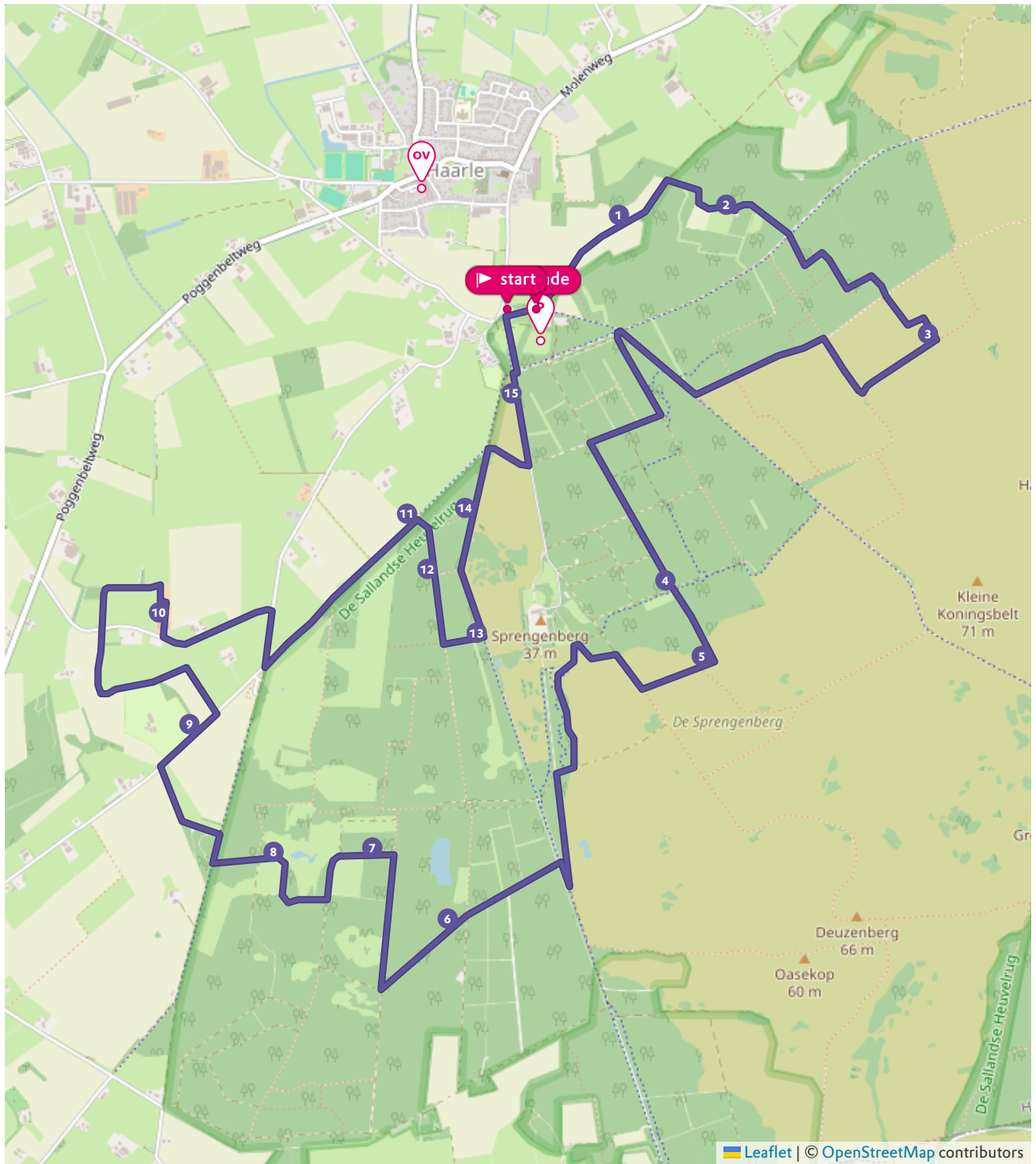
[<https://www.natuurmonumenten.nl/eten-drinken/herberg-de-pas>], waar je heerlijk kunt eten of iets kunt drinken voor of na je

wandeling. Op het terrein bevindt zich ook speelnatuur van OERRR.

Een fijne wandeling gewenst!

Vanaf de parkeerplaats volg je de borden B&B Kleine Kolonel, dus steek je de weg over en ga je in noordelijke richting de Oude Deventerweg (geen naambord) op. Je houdt de Speelnatuur van OERRR links van je. Je loopt nu op de groene route.

Kaart

Waar kun je starten

HERBERG DE PAS

Erve De Pas is een plek waar natuur en cultuurhistorie samenkomen. In de authentieke herberg kun je heerlijk eten, in de oude potstal informeel vergaderen en in de voormalige varkensschuur naast de herberg bevindt zich de informatieschuur van Natuurmonumenten. Een ideaal vertrek- of eindpunt van een wandeling, fietstocht of excursie met de boswachter door natuurgebied De Sprengenberg.

- 📍 Molenweg 2, 7448 RE Haarle (OV)
- 🚌 Bushalte Haarle, 't Kruuspunt. Stationsweg, 7448 AB Haarle
Verlaat lijn 513 tussen Raalte en Nijverdal in zuidelijke richting. Het is vanaf de bushalte nog een kilometer naar Herberg de Pas. De Stationsweg gaat over in de Laarmanweg. Sla aan het einde linksaf de A.T.L. Hasselbachweg in. Sla aan het einde rechtsaf naar de Molenweg. Herberg de Pas bevindt zich na 450 meter aan de linkerhand.
- 🅐 Parkeerplaats De Pas. Molenweg 2 Haarle

Wat kom je onderweg tegen?

1. Haarler Enk

Natuurmonumenten werkt hier samen met biologisch boer Overesch aan kleurrijke natuurakkers. Akkervogels als patrijzen en geelgorzen scharrelen hier hun kostje bij elkaar. In de zomermaanden kleuren de granen goud en springen de blauwe korenbloemen en gele kamille eruit. Het graan gaat naar de biologische bakker of als voer voor de biologisch gefokte varkens van Overesch. Een mooi voorbeeld van natuurinclusieve landbouw.

Vervolg de groene route. Dus ook bij keuzepaal F72 ga je naar rechts. Hier ga je langs de slagboom.

2. Schaapskooi

Ineens stuit je na de bocht op een kleine oase in het bos, ideaal voor een pauze. Een boekje lezen onder de hooimijt, een boterhammetje eten op de bungelbank of gewoon even genieten. Het kan hier allemaal op deze verwonderplek. En kom je in het voorjaar, dan heb je kans dat er lammetjes lopen in de grote wei bij de schaapskooi.

Op het informatiepaneel lees je meer informatie over deze idyllische plek.

Vervolg de groene route. Bij de volgende slagboom steek je de weg over en gaat rechtdoor het gebied van Staatsbosbeheer in.

3. Bedreigde heide

Bij de grens van het bos volg je de groene route min of meer rechtdoor de heide op. Bovenaan is mooi punt om te genieten van het uitzicht over de glooiende heide van de Haarlerberg. Ga je even op dit bankje zitten zonder te praten, dan hoor je gegarandeerd meerdere vogels! Boomleeuwerik, veldleeuwerik en roodborsttapuit bijvoorbeeld. En kom je in de zomer dan zoemt de heide hier van de insecten.

In de afgelopen 100 jaar is vrijwel alle heide ontgonnen tot landbouwgrond en bos. Alleen op de onbruikbare allerarmste zandgrond vind je nu nog heide. Deze grond is erg gevoelig voor verzurende stikstofverbindingen in de lucht. Hierdoor zijn helaas veel planten en dieren zeldzaam geworden of helemaal verdwenen.

Daarom doen Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer er alles aan om de heide gezond te houden en uit te breiden. Dankzij provinciale subsidies kunnen we gelukkig veel mooie dingen doen voor de natuur. Vandaar dat je de komende jaren geregeld mens en machine aan het werk kunt zien op de heide.

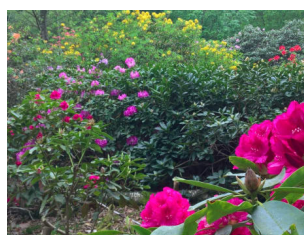
Vervolg de groene route (ook bij keuzepunt F77) en ga bij keuzepunt F75 over op de oranje route. Dus bij de kruising aan de voet van de Bergweg Haarle sla je bij het bord van fietsroute knooppunt 57 linksaf en gelijk weer linksaf het wandelpad op. De oranje route slaat rechtsaf het parkbos in. Volg de oranje route tot je bij keuzepunt E26 komt hier ga je linksaf. Nu ben je in de zogenaamde rododendronlaan.

4. Rododendronlaan

Dit deel van het gebied heeft een heel andere sfeer. De lanen en de rododendrons verraden het. De Sprengenberg is in het begin van de vorige eeuwaangelegd als landgoed. Deze lanen wil Natuurmonumenten in stand houden. De rododendrons zijn nog restanten van een kwekerij die hier vroeger was.

Enkele oude lanen waren in slechte staat. De aftakelende bomen zijn vervangen voor jonge exemplaren. Het omzagen van een oude laan is een moeilijke keuze. Maar alleen zo kunnen ook volgende generaties blijven genieten van een indrukwekkend lanenpatroon.

Je volgt deze laan helemaal tot op de heide, dus je slaat niet met de oranje route rechtsaf (waar het bankje staat). Je steekt onderweg ook nog een bospad en de mountainbikeroute over. Houd je vizier op de heide aan het einde van de 'tunnel' gericht.

5. Heide vol leven

Links een stukje van het pad ligt een zogenaamde tijdelijke akker. Boswachters van Natuurmonumenten leggen die aan als een voedertafel XXL. We verbouwen hier graansoorten en boekweit, die niet geoogst worden maar als extra voedsel dienen voor dieren op de heide.

Als je geluk hebt grazen er schapen op de heide. Natuurmonumenten huurt daarvoor Scheperij Salland in. Doel is te zorgen voor meer variatie en leven op de heide. Insecten en vogels profiteren vooral. Boswachters zien de zeldzame heidevogels nachtzwaluw en veldleeuwerik gelukkig weer met regelmaat.

Het pad buigt vrij snel op de heide rechtsaf. Aan het eind van het pad sla je rechtsaf en je neemt het eerste pad linksaf, langs de rododendronwand. Je bent nu weer op de oranje route. Let op: loop niet onder de oude afgesloten beukenlaan door. Volg de oranje route tot de plek van de slagboom aan de voet van de afgesloten oude laan. Hier ga je linksaf de beukenlaan in tot het brede zandpad met daarnaast het fietspad. Hier ga je rechtsaf en even verder linksaf door het hek met het blauwe grazersbordje het bos weer in. Je bent nu op de gele route.

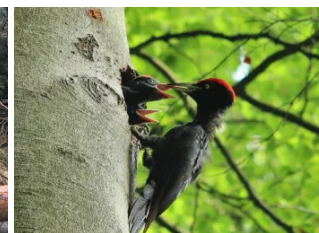
6. Rustig en gevarieerd bos

Je loopt nu in een rustig bosgedeelte van De Sprengenberg. Hier mag de natuur haar gang gaan. Stormen, droogte en grazers boetseren hier het landschap en jij bent echt te gast.

Onze boswachters helpen de natuur hier af en toe ook een handje. Zo maken naaldbomen veelal plaats voor loofbomen, zorgen we dat karakteristieke toekomstbomen de ruimte krijgt en maken we open plekken, zodat zonlicht weer op de bosbodem komt.

Dit bosbeheer er op gericht zoveel mogelijk variatie in het bosleven en daarmee biodiversiteit te realiseren. Concreet betekent dat dat je hier meer vogels en insecten kunt horen en zien in het bos. Let maar eens op. Heb je geluk dan zie je de zwarte specht of een gekraagde roodstaart.

Volg je de gele route en ga dus bij het tweede klaphek (en keuzepaal M13) rechtsaf het gebied met Schotse hooglanders in.

7. Natuurlijke grasmaaier

Grote kans dat je een stukje verder voorbij het klaphek Schotse hooglanders en paarden tegenkomt. Zij houden dit gebied open door begrazing en zijn het hele jaar buiten.

Dassen die hier ook wonen profiteren, want de mestkevers in de mest van de hooglanders zijn voor hen een lekkernij. Hooglanders zijn in principe mensvriendelijk, maar het blijven wilde dieren. Houd u hond dus aan de lijn, voer ze dus niet, houd afstand, zeker in het voorjaar als ze kalfjes hebben.

8. Fazantenweide

De Fazantenweide is een verrassend mooie open plek na een wandeling door het dichte bos. Het is het laatste bolwerk van de kamsalamander in deze omgeving.

Tot halverwege de vorige eeuw zag deze natte flank van de stuwwal er heel anders uit. Het was een groot moerassig heideveld met vennen, dat zich in westelijke richting uitstreckte tot voorbij het huidige Boetelerveld.

De natte hei werd hier ontwaterd om er grootschalig dennen te kunnen verbouwen, die waren bedoeld om te dienen als stuthout in de Limburgse mijnen. Een stukje verder was de grond vruchtbaar om er hooiland van te maken.

In de jaren zeventig werden hier tijdens een ruilverkaveling diepe sloten gegraven. Op de top van de stuwwal startte Vitens met het oppompen van grondwater als drinkwaterwinning. In enkele decennia tijd veranderde dit kletsnatte gebied in een verdroogd landschap met droogvallende vennen en droogstaande sloten.

Volg de gele route om de Fazanteweide heen, voorbij het bankje. Daarna niet rechtsaf met geel, maar rechtdoor het bos uit. Je gaat het hek door en slaat rechtsaf de Bathemerweg op. Bij keuzepunt M09 sla je linksaf het eigendom van Natuurmonumenten op. Je loopt tot aan de Oude Deventerweg en slaat rechtsaf richting camping de Heidebloem.

Mogelijke route-afkorting: als je bij keuzepunt M09 rechtdoor loopt en op het kruispunt rechtsaf slaat kom je vanzelf bij het voorbijgangserf. Je snijdt zo 2,4 km van de route af.

9. Camping Heidebloem

Links van je ligt [Camping de Heidebloem](#). Een kleine camping, prettig gelegen midden in het groen. Een perfecte plek om heerlijk te ontspannen en te genieten van de vele (natuurlijke) rijkdommen die Salland biedt.

Een stukje voorbij de camping sla je linksaf het schouwpad aan de linkerzijde van de sloot op. De route maakt twee keer een slinger met de sloot mee.

Let aan je rechterkant even op de Palthetoren die in de verte te zien is (info zie verder). Even verder links grazen de Afrikaanse koetjes van Oonseboerderieje.nl.

Je steekt een asfaltweg (Bisschopsweg over) en vervolgt het pad langs de slingerende sloot aan de rechterzijde tot het bosje. Je komt bij een informatiebordje over hoe de route verder loop over het erf van Suydbroek. Je gaat via het overstapje over de stroomdraad (!) en steekt recht de wei over richting boerderij Suydbroek. Volg paaltjes met oranje pijltjes in de wei en op het erf.

10. Boerderij Suydbroek

Je bent nu op [Boerderij Suydbroek](#), vernoemd naar de streek Suydbroek (volgens de kaart van Höttinger uit 1787). John en Marisca Hutten hebben ruim 30 jaar melkkoeien gehouden, maar sinds april 2020 is er geleidelijk overgeschakeld naar het houden van vleesvee (Herefordkoeien en Engelse Longhorns) en het beheren van een moestuin.

In hun (deels zelfbediening) boerderijwinkel verkopen ze het vlees en andere streekproducten van lokale ambachtelijke bereiders; zoals zuivel, kaas, mosterd, eieren en pannenkoekenmeel.

De lichte serrestal is oorspronkelijk gebouwd voor 150 melkkoeien. Nu is het de overwinteringsplek voor de schaapskudde van Scheperij Salland en worden er in de lente honderden lammetjes geboren. 's-Zomers zijn bijna alle schapen op de hei om te grazen voor meer leven op de heide.

Samen met het Nationaal Park werken de familie Hutten en Scheperij Salland aan het concept "heideboerderij". Dit concept draait om het verweven van voedselproductie, natuurbeheer, het sluiten van lokale kringlopen en recreatie.

Voorbij de boerderijwinkel sla je op de asfaltweg (Bisschopsweg) linksaf. Aan het eind ga je rechtsaf de Bathemerweg op en bij de kruising linksaf de Oude Deventerweg op. Je volgt vanaf keuzepunt M11 een stuk de gele route rechtdoor langs de Oude Deventerweg. Ga bij F02 dus ook rechtdoor.

11. Voorbijgangerserf

Dit zogenaamde voorbijgangerserf met picknickset en informatiepaneel is speciaal aangelegd als rustplek en is een eerbetoon aan de Sallandse keuterboer. Zij moesten dag en nacht ploeteren om het hoofd boven water te houden en lieten zich daarom vaak inhuren als dagloner of bosarbeider op landgoed De Sprengenberg.

De karakteristieke lindeboom markeert de plek waar ooit een boerderij en kokshuuske stond. De contouren ervan zijn zichtbaar gemaakt in cortenstaal. Waar ooit de waterput stond, staat nu een cilinder die als drinkplaats voor vogels fungeert.

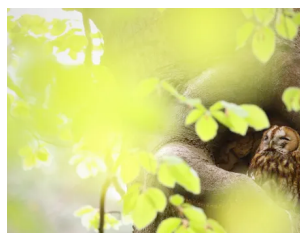
Vervolg de gele route. Tegenover het voorbijgangerserf ga je het bos in.

12. Van der Landenbos

Het Van den Landenbos is één van de weinige bossen die er al was ten tijde van de bouw van de villa, het begin van de Palthetoren. Het bos moet al vóór 1850 zijn aangeplant op een wat vochtiger deel. Je treft hier ook andere bomen dan dennen, waaronder beuk, douglasspar en fijnspar. Door de varens, die onder de bomen groeien, heeft het bos wel wat weg van een sprookjesbos.

Vervolg de gele route (en de blauwe) tot de brede zandweg.

13. Palthetoren

Ineens krijg je hem in het vizier: de Palthetoren. Deze villa is in 1903 gebouwd in opdracht van de toenmalige eigenaar Van Wulfften Palthe. Het torentje dat boven de bomen uitsteekt, was een sterrenobservatorium. Destijds was er overigens nog maar weinig bos in de wijde omgeving; het was merendeels heide. Vandaar ook dat de windvaan op de torenspits een vergulde korhaan is. Het gebouw is nog steeds in gebruik, het is eigendom van de Stichting Huis Bergh.

Sla linksaf de zandweg op (keuzepaal F76) en volg vanaf nu de blauwe en oranje route.

 Palthetoren

14. Grafheuvels

De Sprengenberg is van alle tijden. In de voorlaatste ijstijd (150.000 jaar geleden) stuwde het ijs alles op wat zich op zijn weg bevond. Zo ontstond in Salland de stuwwal met zijn flinke hoogteverschillen. Archeologische vondsten zoals deze grafheuvels, maar ook raatakkers – kleine oerakkers (celtic fields) – laten zien dat er in de late bronstijd (meer dan 3000 jaar geleden) al mensen leefden. En de ontdekte resten van karrensporen stammen vermoedelijk uit de middeleeuwen.

Vervolg de blauwe en oranje route over de zandweg tot keuzepunt E92 (ongeveer 1,7 km) en sla dan rechtsaf de heide over tot de oprijlaan. Sla linksaf richting je eindpunt Erve De Pas.

15. Finish

De boswachters van Natuurmonumenten hopen dat je een mooie wandeling hebt gehad en ontvangen je graag weer op De Sprengenberg! Volg ons op Facebook: facebook.com/eerdesalland of op nm.nl/de-sprengenberg. Bij [Herberg De Pas](#) kun je je energie weer aanvullen met een huisgemaakt gebakje, lunch of borrelhapje.

